

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)
1. veebruar 1996*

Asutamisvabadus – Teenuste osutamise vabadus – Kohtumenetlus – Diskrimineerimine

Kohtuasjas C-177/94,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleliolevas kriminaalasjas:

Gianfranco Perfili,

tsiviilhageja: **Lloyd's of London,**

süüdistuses eelotsuse tegemiseks EÜ asutamislepingu artiklite 3, 5 ja 6 ning 4. novembri 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 tõlgendamise küsimuses,

EUROOPA KOHUS (kuues koda)

koosseisus: koja esimees C. N. Kakouris, kohtunikud G. F. Mancini, F. A. Schockweiler (ettekandja), J. L. Murray ja H. Ragnemalm,

kohtujurist: P. Léger,

kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Gianfranco Perfili, süüdistatav põhikohtuasjas, esindajad: advokaadid A. Rossotti ja D. Vicini, Rooma,

– kindlustusselts Lloyd's of London, esindaja: advokaat A. Giorgetti, Milano,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnikud A. Aresu ja P. van Nuffel,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 16. novembri 1995. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

on teinud järgmise

otsuse

1. Vice Pretore de la Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati (Rooma esimese astme kohtu Frascati osakonna asekohtunik) esitas 2. juuni 1994. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 28. juunil, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks eelotsuse küsimust EÜ asutamislepingu artiklite 3, 5 ja 6 ning 4. novembri 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „Euroopa inimõiguste konventsioon”) artikli 6 tõlgendamise kohta.
2. Need küsimused kerkisid tsiviilhagi puhul, mille esitas kindlustusselts Lloyd’s of London (edaspidi „Lloyd’s”) eelotsusetaotluse esitanud kohtus Gianfranco Perfili suhtes algatatud kriminaalmenetluse raames.
3. Liikmesriigi kohtu edastatud toimikust, samuti põhikohtuasja poolte ja komisjoni esitatud kirjalikest märkustes nähtub, et Lloyd’s määras Inglise õiguse kohaselt koostatud ja 5. oktoobri 1961. aasta Haagi konventsioonile (millega kaotati välismaiste avalike dokumentide legaliseerimise nõue) vastava notariaalse volikirjaga (*power of attorney*) Itaaliasse üldesindaja.
4. Colonna (Rooma) juveliir Gianfranco Perfili allkirjastas Lloyd’sis kindlustuspoliisi varguste vastu. Kaks aastat pärast kindlustuslepingu sõlmimist tegi kindlustatud isik kindlustusseltsile avalduse ehete varguse kohta.
5. Uurimise tulemusena kutsusid Itaalia kohtuvõimud Gianfranco Perfili Pretura di Romasse, süüdistades teda rasketes õigusrikkumistes – ebaseaduslikku tegu käsitlevate valedokumentide esitamises ja pettusekatses. Lloyd’si Itaalia üldesindaja andis advokaadile Itaalia menetlusnormidele vastava erivolituse esitada kindlustusseltsi nimel tsiviilhagi Gianfranco Perfili vastu algatatud kriminaalmenetluse raames.
6. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates kohustab Itaalia kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 78, mis käsitleb tsiviilhagi esitamist, kriminaalõigusrikkumise ohvrit, kes soovib esitada esindaja kaudu kriminaalmenetluse raames tsiviilhagi, viimasele välja andma erivolikirja. Lloyd’s ei saa tsiviilhagi esitada, sest tema Itaalia üldesindajale välja antud üldvolikiri ei anna viimasele erivolitust tsiviilhagi esitamiseks Gianfranco Perfili vastu algatatud kriminaalmenetluses. Inglise õiguse kohaselt võib aga üldvolikirja lisada tahteavalduse, mille eesmärk on niisuguse esindusõiguse andmine.
7. Liikmesriigi kohus teeb järelduse, et oma tsiviilhuve eriesindaja kaudu kaitsta sooviva Itaalia kodakondsusega ohvri ja Briti kodakondsusega ohvri vahel valitseb ilmne ebavõrdne kohtlemine. Inglise kodanikul ei ole nimelt võimalik oma tahet väljendada ja tema hagi esitamise võimalused on piiratud seetõttu, et Itaalias on kord, mida tema oma riigi õiguskorras ei ole ette nähtud.
8. Soovides teada, kas Itaalia menetlusnormid vastavad asutamislepingu artiklitele 3, 5 ja 6 ning Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklile 6, millega tagatakse igapäevasele tema

tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele, esitas Vice Pretore Euroopa Kohtule järgmised kaks küsimust:

1. „Kas Itaalia kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 78 on vastuolus Rooma lepingu artiklitega 3, 5 ja 6 selles osas, millega kohustatakse väärteo ohvriks sattunud ühenduse kodanikku, antud juhul Briti kodanikku koostama tsiviilhagi esitamiseks eraldi juriidilise dokumendi, nimelt erivolikirja, mida ei ole ette nähtud tema enda riigi õiguskorras ja mis võib Inglise õiguses ülearune olla, sest see võib sisalduda üldvolikirjas (*power of attorney*)?”

2. „Kas eelnimetatud artikkel 78 on vastuolus 4. novembri 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 6 ja kas seda kohaldatakse antud juhul?”

Esimene küsimus

9. Esiteks tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus asutamislepingu artiklis 177 ette nähtud eelotsusemenetluse raames pädev tegema otsust liikmesriigi meetme vastavuse kohta ühenduse õigusele (vt 6. juuli 1995. aasta otsust kohtuasjas C-62/93: BP Soupergaz, EKL 1995, lk I-1883, punkt 13). Seevastu on Euroopa Kohus pädev andma liikmesriigi kohtule kõik ühenduse õiguse tõlgendamiseks vajalikud juhised, mis võivad aidata tal otsustada, kas riigisisised õigusnormid on ühenduse õigusega kooskõlas.

10. Seejärel tuleb tõdeda, et asutamislepingu artiklis 2 on kirjeldatud artiklis 3 nimetatud ühenduse ülesandeid ja eesmärke (vt 24. novembri 1982. aasta otsust kohtuasjas 249/81: komisjon vs. Iirimaa, EKL 1982, lk 4005, punkt 28, ja 29. septembri 1987. aasta otsust kohtuasjas 126/86: Giménez Zaera, EKL 1987, lk 3697, punkt 10).

11. Asutamislepingu artiklite 2 ja 3 eesmärk on eelkõige luua ühisturg, kus kaubad, isikud, teenused ja kapital võivad moonutamata konkurentsitingimustes vabalt liikuda. Selle eesmärgi saavutamise tagamiseks eelkõige igasuguse kodakondsuse alusel diskrimineerimise keeluga, mis on sätestatud asutamislepingu artiklis 6 ja on eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse esemeks.

12. Selles olukorras tuleb esimest küsimust käsitada nii, et selles soovitakse teada, kas asutamislepingu artiklit 6 tuleb mõista selliselt, et liikmesriigi õigusnorm, millega kohustatakse kriminaalmenetluse raames tsiviilhagi esitada soovivat kriminaalõigusrikkumise ohvrit oma esindajale erivolikirja välja andma, isegi kui selle liikmesriigi õigus, mille kodanik ohver on, ei näe niisugust formaalsust ette, on selle artikliga vastuolus.

13. Asutamislepingu artikli 6 esimeses lõigus on öeldud, et „ilma et see piiraks käesolevas lepingus sisalduvate erisätete kohaldamist, on lepingus käsitletud valdkondades keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel”.

14. Selles artiklis sätestatud üldist diskrimineerimise keelu põhimõtet saab niisiis kohaldada ainult tingimusel, et ei piirata asutamislepingus sisalduvate erisätete kohaldamist (vt 14. juuli 1977. aasta otsust kohtuasjas 8/77: Sagulo jt, EKL 1977, lk 1495, punkt 11).

15. Liikumisvabaduse vallas viidi see norm asutamisõiguse puhul ellu asutamislepingu artiklitega 52–58 ja teenuste puhul artiklitega 59–66.

16. Tsiviilhagi esitamist reguleeriv liikmesriigi õigusnorm käsitleb teises liikmesriigis asuva kindlustusseltsi õigust kaitsta oma tsiviilõigusi vastuvõtvas liikmesriigis ning seda tuleb analüüsida nende asutamislepingu sätete valguses, mis käsitlevad asutamisvabadust või teenuste osutamise vabadust vastuvõtvas liikmesriigis.

17. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei käsitle artiklid 6, 52 ja 59, mis keelavad liikmesriikidel kohaldada oma õigust asutamislepingu kohaldamisalas kodakondsuse alusel eri viisil, võimalikku erinevat kohtlemist, mis võib tuleneda eri liikmesriikide õigusaktide erinevustest, kui need õigusaktid puudutavad kõiki nende kohaldamisalasse kuuluvaid isikuid objektiivsete kriteeriumide alusel ja olenemata nende kodakondsusest (vt selle kohta 28. juuni 1978. aasta otsust kohtuasjas 1/78: Kenny, EKL 1978, lk 1489, punkt 18; 7. mai 1992. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-251/90 ja C-252/90: Wood ja Cowie, EKL 1992, lk I-2873, punkt 19, ja 3. juuli 1979. aasta otsust liidetud kohtuasjades 185/78–204/78: Van Dam en Zonen jt, EKL 1979, lk 2345, punkt 10).

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnastatud küsimused ning Euroopa Kohtule esitatud õiguslikud ja faktilised asjaolud ei võimalda viimasel analüüsida, kas ja millistel tingimustel võib niisugune vahet tegemata kohaldatav liikmesriigi õigusnorm kujutada endast asutamisvabaduse või teenuste osutamise vabaduse põhjendamatu piirangut.

19. Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et asutamislepingu artiklit 6, milles on sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõte, tuleb koostoimes asutamislepingu artiklitega 52 ja 59 mõista nii, et liikmesriigi õigusnorm, millega kohustatakse kriminaalmenetluse raames tsiviilhagi esitada soovivat kriminaalõigusrikkumise ohvrit oma esindajale erivolikirja välja andma, isegi kui selle liikmesriigi õigus, mille kodanik ohver on, ei näe niisugust formaalsust ette, ei ole selle artikliga vastuolus.

Teine küsimus

20. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on nii, et kui liikmesriigi õigusnorm kuulub ühenduse õiguse kohaldamisalasse, peab Euroopa Kohus andma eelotsuse küsimusele vastates kõik tõlgendamiseks vajalikud juhised, et liikmesriigi kohus saaks hinnata, kas see säte on kooskõlas põhiõigustega, millest kinnipidamise kindlustab Euroopa Kohus, niisugustena, nagu need tulenevad Euroopa inimõiguste konventsioonist. Seevastu ei ole tal sama pädevust liikmesriigi õigusnormi puhul, mis ei kuulu ühenduse õiguse kohaldamisalasse (vt 4. oktoobri 1991. aasta otsust kohtuasjas C-159/90: Society for the protection of unborn children Ireland, EKL 1991, lk I-4685, punkt 31).

21. Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

22. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

vastuseks Vice Pretore de la Pretura circondariale di Roma, sezione distaccata di Frascati 2. juuni 1994. aasta määrusega esitatud eelotsuse küsimustele, otsustab:

EÜ asutamislepingu artiklit 6, milles on sätestatud kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõte, tuleb koostoimes asutamislepingu artiklitega 52 ja 59 mõista nii, et liikmesriigi õigusnorm, millega kohustatakse kriminaalmenetluse raames tsiviilhagi esitada soovivat kriminaalõigusrikkumise ohvrit oma esindajale erivolikirja välja andma, isegi kui selle liikmesriigi õigus, mille kodanik ohver on, ei näe niisugust formaalsust ette, ei ole selle artikliga vastuolus.

Kakouris

Mancini

Schockweiler

Murray

Ragnemalm

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 1. veebruaril 1996 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Kuuenda koja esimees

R. Grass

C. N. Kakouris